בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 64

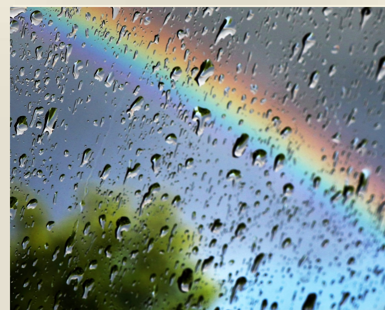
פרשת תולדות

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

דברים במחשבה
ההיגיון בגלגול נשמות

פתרון החידה הקודמת
יחידים שצריכים לגשמים

החידה השבועית
שכח לומר טל

אין דבר כזה ילד רע

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשתנו קוראים אנו על לידתם של יעקב ועשו. ושאלה גדולה יש. הכיצד להורים כאלו צדיקים – יצחק ורבקה נולד בן כזה רשע כמו עשו?

ללידה זו קדמה תקופת עקרות של רבקה אימנו, והגמרא אומרת שאמותינו היו עקרות מפני שהקב"ה מתאווה לתפילות הצדיקים. אז עם כל ריבוי התפילות והעתירות של יצחק ורבקה הכיצד קרא ונולד להם עשו?

ואין להקשות עלינו מישמעאל, שכן אימו הגר היתה עובדת ע"ז, בעוד אימם של יעקב ועשו היא רבקה אימנו הצדקת? (וחוץ מזה ישמעאל עשה תשובה כמו שמוכיחים חז"ל במספר הוכחות מהכתובים).

נבאר הדברים בהתבסס על פירוש הרש"ר הירש בדרכו הייחודית. יש לומר כי עשו לא נולד רשע, ומה שהמדרש מביא שהוא התרוצץ בבטן אימו כאשר עברה ליד בית ע"ז – זה בגלל שהיתה לו נטיה אל החומר, אל הגשמיות.

אם לאדם יש נטיה מסוימת לדבר שלילי זה לא בהכרח משהו רע, אלא "בכל דרכיך דעהו" – האדם צריך לנתב את כל כוחותיו לעבודת ה' בדרכו המיוחדת לו.

וכמו שהגמרא במסכת שבת (קנו ע"א) אומרת:

> האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא. אמר רב אשי: אי אומנא, אי גנבא, אי טבחא, אי מוהלא.

דהיינו, מי שנולד במזל מאדים תהיה לו נטיה לדם, אלא הוא צריך לנתב את זה לעבודת ה', שיהיה – מוהל, מקיז דם, שוחט וכדומה.

כך עשו היה צריך לנתב את כוחותיו לעבודת ה'. וכמו שמצינו בפרשת ויחי, כאשר יעקב אבינו אוסף את בניו ובעצם הוא מברך אותם, אין כל אחד מקבל אותה ברכה אלא אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ בֵּרַךְ אֹתָם.

לא כולם מורי הוראה, אלא יש גם איכרים, סוחרים ועוד.

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

ההיגיון בגלגול נשמות

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

הקדמה:

בפרק זה נבקש לעסוק בעניין נוסף, שאף הוא כקודמיו מותיר בקרב שומעיו רושם של חוסר הגיון משווע, ויוצר באופן סמוי או נגשלה לעג וזלזול- סוגיית גלגול הנשמות. סוגיה זו מתארת את דרכה של נשמת האדם לאחר המיתה. לפיה, ייתכן ולאחר מותו של אדם, על אף שגופו יישאר טמון בעפר נשמתו תשוב אל העולם אך בגוף אחר ובצורה אחרת לחלוטין מזו שהייתה נתונה בה עד כה.

ישנם כמה סיבות אפשריות לאופי השנוי במחלוקת של הסוגיה הסבוכה הזו. הראשונה היא עצם העובדה ששמה נקשר לא פעם לתרבויות ואמונות מזרחיות פרימטיביות, אשר נדמה כי זמנם חלף מן העולם.

סיבה נוספת ועיקרית היא, שאנו – מעצם היותנו נבראים אשר שייכים לעולם הזה ואל חוקיו המוגבלים, איננו מסוגלים לתפוס מציאות עליונה אשר מתרחשת מעבר לגבולות המוחשים. עניין המוות בכללות נתפס בעינינו כחידה סתומה ולא מפורשת, שסימן שאלה גדול מעטר את שמה ועניניה השונים. עניין גלגול הנשמות אף הוא שייך בקשר אמיץ אל סוגיית המוות העלומה. עוסק הוא במציאות אשר אין שכל אנושי שיכול להבינה באופן שלם. בשל כך, אנשי השכל ומהירי המחשבה, אשר שואפים להבין כל תופעה אשר מתרחשת כהווייתה, החדירו אל הציבור הרחב את תודעת חייהם, אשר על פיה אין כל מקום להבין את סוגיית גלגול הנשמות, וממילא אין לו כל משמעות וקיום.

בפרק זה, נתבונן מעט בסוגיה הנכבדה הזו, ונבקש להסיר מעט את הלוט בנוגע להגיון הטמון בה.

גלגול נשמות הוא לא הגיוני!

למען האמת, בדורות עברו היו מגדולי ישראל אשר ביטלו בכל תוקף את מציאותו של גלגול הנשמות. מהבולטים שבהם היה רב סעדיה גאון. חלק מהנימוקים שהעלה חכם זה לשיטתו, הוא שלהבנתו אין כל הגיון שכלי בגלגולה של הנשמה לאחר המוות. נעיין מעט בלשונו (אמונות ודעות לרס״ג, מאמר שישי פסקה ח׳):

״והנני אומר, כי אנשים ממי שנקראים יהודים מצאתים מאמינים בגלגול וקוראים אותו ההיעתקות , ועניינו לדעתם רוח ראובן תהיה בשמעון, ואחר כך בלוי, ואחר כך ביהודה. ומהם או רובם סוברים שיש שתהיה רוח האדם בבהמה ורוח הבהמה באדם, ודברים רבים מן ההזיות הללו והבלבולים״.

ניתן לראות שרס״ג שולל בדבריו את עניין גלגול הנשמות, ומכנה אותו ״הזיות ובלבולים״. בהמשך דבריו הוא מוסיף (שם) ומבאר את מדוע גלגול הנשמות איננו קיים כלל, אלא שמכל מקום ניתן לראות מהי נקודת המוצא שממנה יוצא רס״ג תחילה, נקודה שעל אדניה הוא מבסס את דבריו. מסביר רס״ג שעצם המחשבה שנפש של אדם אחת עוברת לשכון לאחר מיתתו בגוף אחר היא איננה הגיונית בעליל. וכל שכן שאין כל הגיון במעבר של נפש מאדם, לנפש של בהמה או ההיפך, שהרי אלו שתי נפשות שונות בעליל.

על אף שאין אנו בקטנותנו יכולים להעניק ציונים לגדול בישראל כרס״ג, אך עם כל זאת נרשה לעצמנו בכל זאת לציין שאכן טענותיו הגיוניות הן לחלוטין. שאכן לאור התפיסה הסוברת שגלגול נשמות הוא אמת גמורה, אכן מה משמעות יש למושג ״השארות הנפש״ המזוהה עם האמונה הישראלית והטהורה? שהרי לפי שיטת גלגול הנשמות, משמע שהנשמה שבה ומתגלגלת כאן, במעבה עולם החומר.

שנית, עצם האפשרות שנשמת האדם, שהוא בחיר הבריאה הולכת ומשתפלת עד כי הופכת היא להיות נשמת בהמה, היא בלתי מסתברת כלל. וכן להיפך, לא מסתבר כלל לומר שנשמת הבהמה השפלה שבה בעולם בגלגול נוסף וחודרת אל גוף אנושי, אל האדם המופלא והעליון. נמשיך ונבאר מעט את הדברים.

להשלים את תפקידה של הנשמה:

הרב קוק זצ״ל, אף הוא עסק בעניין הנכבד גלגול נשמות. אלא שבניגוד לדעת רס״ג, עמל הרב קוק על מנת להסביר את ההיגיון הצרוף שאכן טמון בעומק המושג הנכבד. וזו לשונו:

״בהשקפה ישרה אין מקום בשכל להתנגד לגלגול הנשמות. למה לא תהיה התחברותה של הנשמה הרוחנית עם החומר למטרה של עיבוד, של לטישה והבלטה של אילו איכיות חדשות בתוך הראשונה. ועיבוד זה, למה לא יהיה חוזר ונשנה ונכפל כאשר עוד לא נגמרה פעולתו.״

מסביר הרב זצ״ל, שעפ״י ההיגיון הפשוט הטמון בעולמה המופלא של היהדות, אין כל מקום להכחיש את אמתותו הכנה של גלגול הנשמות. מן הידיעות הפשוטות בקרב חוכמת אומתנו, היא שהמטרה של צירופם של הגוף והנשמה יחד בעת חיי העולם הזה, היא על מנת להעצים את הנשמה ואת אורה על ידי פעולות הגוף. כך, כאשר אדם מקיים את התורה והמצוות ושומר בגופו על אורחות הקודש, הרי הוא מעצים אט אט את אורה של נשמתו ומשלים את תפקידה בעולם.

אולם לעיתים רבות, יתכן שאכן אדם נפטר מן העולם מבלי שהעצים את נשמתו כמצופה, ומבלי שהשלים את התפקיד המצופה ממנה עלי אדמות. האם במצב שכזה נגזר על הנשמה בהכרח להיות חסרה לנצח נצחים?

מסביר הרב שמחשבה שכזו רחוקה היא מן האמת. חובה גדולה מוטלת על נשמת האדם להשתלם באורה הרם, ולהשלים את תפקידה כחלק מהותי מתוך אוצר נשמות ישראל. אשר על כן, כאשר הנשמה לא תספיק להשלים את תפקידה במציאות והגוף שהיא שרתה בתוכו יכלה מן העולם, לא מן הנמנע הוא שתשוב הנשמה לעולם באופן אחר, ותבקש להשלים את המלאכה שהותירה מבלי מילוי ראוי.

על מנת לסבר את האוזן מעט, נשתמש במשל השייך יותר אל עולמנו. נניח שאדם בעל מפעל גדול ומצליח, קיבל פרויקט יוקרתי ורחב, שעליו לקיים באמצעות מלאכת מפעל חייו. לפתע ביום בהיר אחד נפטר בעל המפעל מן העולם. האם זה בהכרח אומר שהפרוייקט הגדול אף הוא יגיע בהכרח לסופו יחד עם מותו של בעל המפעל, אף שהמלאכה רחוקה היא מלהגיע אל מילויה השלם? בוודאי שלא. סביר להניח שמיד לאחר שיורשיו של בעל המפעל יתאוששו מההבל המר, יפנו את הצער מליבם על מנת להמשיך את המטלה הגדולה המוטלת על מפעלם. שאכן המת נפטר מן העולם, אך מלאכתו עדיין דורשת את השלמתה המלאה.

כנים הם הדברים אך בנוגע לנשמתנו. ייתכן בהחלט שהגוף האנושי ייפטר מן העולם, אולם כידוע נשמתו העליונה מתעלה אל גנזי מרום. אולם במידה ואכן הנשמה איננה הספיקה להשלים את כל תפקידיה בעולם, אין היא תוכל להתעלות אל המרומים מבלי להשלים את המוטל עליה. על כן תופקד היא ביד ״יורש״ הנשמה הבא. כעת, עליו תהיה מוטלת החובה להשלים את תפקידה העליון של הנשמה אשר נטועה בקרבו.

לאור זאת משיב הרב לטוענים שאין כל הגיון באמונה בגלגול הנשמות לאחר המיתה(שמונה קבצים, שם):

״לתמהון נוכל לחשב על בעלי שיקול הדעת, שנמצאו בהם אחדים אשר מיאנו בתיאוריה מושכלת זו״.

עד כה התמודד הרב זצ״ל עם הטענה שאין כל הגיון ממשי בגלגול הנשמות. לאחר מכן ממשיך הרב ופונה לעסוק בטענה נוספת, אשר סבורה היא שלא ייתכן שנשמת האדם העליון תתגלגל לייצור נמוך יותר במעלתו כבהמת הארץ, ובכך תיפול היא מרום מעלתה העליונה:

״ואפילו הגלגולים הרחוקים, מדומם צומח חי מדבר מסוג לחבירו, במהלך הנורמלי בדרך עליה, ובמהלך הנפרע מפני כשלון הבחירה בדרך ירידה, איזו זרות יש כאן? אותן הטענות של שינוי האופי שבין הנפשות, הלא כמוץ יהיו נדפות מפני השקפה כללית על המציאות כולה.״

בדברים אלו משיב הרב, שאף שאכן ישנו פער הדרגתי עמוק בין נשמת האדם העליונה לנשמה הנמוכה יותר של נמצאי המציאות, אכן ייתכן שישובו אלו הנשמות הגבוהות, ויתגלגלו בנמצאים נמוכים ושפלים יותר וכן להיפך.

מה שמוביל את הרב לתובנה העמוקה הזו, היא תפיסת עולם רחבה ועשירה, אשר מתבוננת על כל העולם כולו על כלל חלקיו השונים כעל אורגן אחד בעל איברים וחלקים רבים. הרב מחנך אותנו לתפיסת עולם רחבה ועשירה יותר, אשר מנקודת מבטה ישנו קשר עמוק ועוצמתי בין כל חלקי המציאות, כדוגמת הקשר הקיים בין המוח העליון, האיבר המפואר ביותר שבגוף האדם, לבין הרגל הרחוקה.

בשל הקשר האמיץ שיש בין כל חלקי הבריאה, אכן תיתכן אפשרות של העתקת נשמה מיצור אחד- עליון ככל שיהיה, אל ייצור אחר הנמוך ממנו במעלתו. וכך כאשר אדם קלקל בבחירתו הרעה את מעשיו במהלך חייו, ובחר לחיות חיים בהמיים המשוללים מכל צלם אלוקים, הרי הוא הוריד את מעלת נשמתו ממעלתה הפוטנציאלית הרמה, אל מעלה נמוכה יותר. ויתכן שמשום כך תתגלגל היא ותופיע בבריאה הנמוכה הרבה ממעלתה הקודמת.

וכן להיפך, יתכן שבעל חי או צמח כזה או אחר, ששימש בגלגולו הקודם לצורך רם ונשא, נשמתו הפנימית תתעלה במעלתה ותופיע לאחר מכן בקרב האדם, בחיר הבריאה, על מנת שישלים את תיקונה המלא.

כללו של דבר, מעצם היות כל נבראי העולם קשורים זה בזה, תיתכן העתקת נשמה מבריאה אחת לאחרת.

ניסיונות מצד הגלגול הקודם:

לאחר שעמדנו על אמתותו של המושג הנכבד "גלגול נשמות, מתוך דבריו של הרב זצ"ל, נמשיך ונבאר אגב הדברים יסוד חשוב בעניין זה. במקום אחר (שמונה קבצים, קובץ ז, נה'), מבאר שאכן התפקיד הגדול אשר נדרש מהנשמה להשלים בגלגולה הנוכחי, הוא זה אשר יהווה חלק ממקור ניסיונותיו של האדם במהלך חייו:

"מצד מצב הגלגול של הנשמות יכולים להיות חסרונות יסודיים בעצם הנפש, חוץ מאותן המגרעות שהגופניות ומזגיה גורמים, וגם זה אפשר להתרחש, שכל זמן שכחות הגויה הם איתנים, ותאות הגופניות סוערות והומיות הן, אין ההשפעה הנפשית הגרועה ניכרת, שאינה יכולה להשפיע משלה, מאחר שיש זרם אחר, ההומה וסואן בחיים, אבל אחרי השיקוט של המיית החיים הבשריים, אז מתעוררים החסרונות הנשמתיים, מתכונה הקודמת, ואז מגיע התור לעצם התיקון הנשמתי"

אכן ייתכן שהגלגול הקודם, תפקידה של הנשמה שטרם הגיע לידי מילויו השלם והמצופה, יציף במרחב התודעתי של האדם חסרונות אישיותיים או ניסיונות כאלה ואחרים אשר ידרשו תיקון. במובן זה עולה חידוש גדול- לא כל החסרונות של האדם מגיעים אליו כתוצאה עיקשת ממעשיו בעולם. ייתכן וחסרונות רבים אשר התגלו במרחב התודעתי שלו אינם פרי בחירה מקולקלת של האדם עצמו, אלא משאה הכבד של הנפש ממסעותיה הקודמים.

אלא שעם כל זאת, מחשבה זו איננה צריכה להעסיק את האדם כלל. עליו להתבונן בחסרונות תדיר כעל פגם אישיותי פרי בחירתו הרעה. מתוך כך, לא יהיה האדם שאנן בתיקון חטאיו ויפעל תדיר להשלמת נשמתו ככל יכולתו. וכפי שכותב הרמח"ל הקדוש (דרך ה' חלק ב פרק ג) , שאין לנו כל יכולת ידעת מה מקור הניסיון או החוסר שפוקד את עולמנו, על אף שייתכן והגיע הוא ממסעותיה הקודמים של נשמתנו:

"והנה פרטי בחינות רבות יימצאו בענין זה של הגלגול, איך יהיה האדם נידון לפי מה שהוא בגלגולו, ולפי מה שקדם בגלגול אחר, לשיהיה הכל על פי המשפט האמיתי והישר, ועל כל זה נאמר (דברים לב ד): "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא". ואין בברואים ידיעה שתוכל לכלול מחשבותיו, יתברך שמו, ועומק עצתו, רק הכלל הזה ידענו ככל שאר הכללים, שאחד ממקורות מקריהם של בני האדם בעולם הזה הוא הגלגול, על פי אותם החוקים והמשפטים הישרים שהוחקו לפניו, יתברך שמו להשלמת זה הענין כולו."

כללו של דבר, הננו יכולים אומנם לדבר על מציאות גלגול הנשמות, אך אין לנו כל יכולת אמתית וכנה לדעת האם ניסיון או חיסרון כזה או אחר הוא פרי גילגוליה של הנשמה. אשר על כן נתמקד תמיד בהתקדמות עיקשת ומתמדת אשר מבקשת בקשה חרישית אחת- להשתלם ולהתעלות.

לסיכום:

אכן ישנם מחכמי ישראל אשר הכחישו את עניין גלגול הנשמות, מעצם היותו דבר הנוגד את ההיגיון לטענתם. הרב קוק זצ"ל מסביר שאכן הגיון רב טמון בעצם אפשרות הגלגול, שכן על ידו יכולה הנשמה להשלים את תפקידה בעולם במידה ולא הושלם הוא בחייה הקודמים. כמו כן, מעצם היות הבריאה כולה קשורה זה בזה עד כי נדמית היא לגוף אחד בעל איברים רבים, תתיכן אפשרות של מעבר נשמה מבריה אחת לבריה אחרת, אף אם הדבר טומן בחובו ירידת מעלה כזו או אחרת.

כשיחידים צריכים לגשמים מתי ישאלו הגשמים?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

תענית דף יד עמוד ב

שלחו ליה בני נינוה לרבי: כגון אנן, דאפילו בתקופת תמוז בעינן מטרא, היכי נעביד? כיחידים דמינן או כרבים דמינן? כיחידים דמינן – ובשומע תפלה, או כרבים דמינן ובברכת השנים? שלח להו: כיחידים דמיתו, ובשומע תפלה.

הטור כתב שיחידים הצריכים למטר אח"כ שואלים אותו בשומע תפלה אפילו עיר אחת גדולה כנינוה כיחידים דמו ושואלים אותו בשומע תפילה.

ורבינו ניסים כתב שאע"ג שבמסכת עבודה זרה דף ח עמוד א כתב שאם היה צריך לפרנסה אומרה בברכת השנים- שאני מטר שהוא מזיק לרוב העולם בתקופת תמוז כמו שכתוב "הלא קציר חיטים היום אקרא אל ה' ויתן קולות ומטר ודעו וראו כי רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני ה' לשאול לכם".

והב"י כתב שלא דומה כלל מה שכתוב במסכת עבודה זרה מכיון ששם אינו משנה ממטבע הציבור אלא שמוסיף מעין מה ששואלים הציבור ולכן אומרה בברכת השנים אבל כאן שהוא משנה ממטבע הציבור שהרי אינם שואלים מטר- ומי ששאלו מחזירים אותו- אינו בדין שיהיו היחידים משנים מטבע הברכה מפני צורך עצמן וישאלו מטר באותה ברכה עצמה.

ארץ אחת שכולה צריכה לגשם

טור בשם הרא"ש בתשובה- ארץ אחת כולה כמו ספרד בכללה או אשכנז בכללה אם צריכים למטר - הרא"ש כתב שיכולים לשאול אח"כ בברכת השנים כפי הצריך להם.

אך הב"י כתב שבאותה תשובה עצמה הרא"ש כתב שלא נתקבלו דבריו, והביא שגם הר"ן כתב שלא משמע לחלק בכך,

ומהר"י אבוהב כתב שמאחר שהרא"ש כתב באותה תשובה שאע"פ שהוא יחיד היה יכול לשאול מאחר שזה הדבר הוא צרכי רבים אלא כדי שלא יהא נראה שהם כאגודות אגודות- נראה מכאן ראיה שאם היחיד טעה ושאל גשם בזמן שהיה מן הדין לשאול טל שלא יחזור מאחר שהאמת שנראה כדברי הרא"ש, ואפילו ביחיד יש לו מקום להתפלל אלא מהסבה הנזכרת היכא שהתפלל בדיעבד שאין בכאן זאת החורבה נראה שאין לו לחזור וכתב שצ"ע.

והב"י כתב שלדעתו היה נראה שמכיון שלא נתקבלו דברי הרא"ש וכל העולם לא נהגו כמותו הוי ליה סוגיין דעלמא שלא כרא"ש ולכן הטועה ושאל גשם צריך לחזור אפילו בארץ שכולה בכללה צריכה גשם בימות החמה.

ומ"מ כיון שהרב ספק עלינו הדבר מי יכול להיקל ראש כנגדו ולכן כדי לצאת מידי ספק יחזור ויתפלל בתורת נדבה.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: "יחידים הצריכים למטר בימות החמה, אין שואלין אותו בברכת השנים, אלא בשומע תפלה, ואפי' עיר גדולה כנינוה או ארץ אחת כולה כמו ספרד בכללה, או אשכנז בכללה, כיחידים דמו בשומע תפלה; ומיהו אם בארץ אחת כולה הצריכים מטר בימות החמה, טעה בה יחיד ושאל מטר בברכת השנים, (אם רוצה) חוזר ומתפלל בתורת נדבה בלא שאלה בברכת השנים".

המ"ב (ט) כתב שנראה שלפי זה שכל שכן שיש לנו לשאול מטר בשומע תפילה אחר ז' מרחשוון או בין פסח לעצרת במקומות הצריכין לכך דהא אפילו בתקופת תמוז דסימן קללה הם שואלין בשומע תפילה.

עוד כתב הט"ז הא דצבור מותר להתפלל בשומע תפילה היינו כשמתפללין בלחש, אבל לא יאמר אותו הש"ץ בקול רם אפילו בשומע תפילה, ומנהגנו כהיום שאומר הש"ץ בשומע תפילה, אבל אינו אומר ותן טל ומטר לחוד כ"א בפסוקים ושאר לשונות וכבר נדפס בסידורים. ובשבת ור"ח ויו"ט מזכירין י"ג מדות ואומרים מזמורי תהלים של מטר כדאיתא בסידורים. אך בהליכות עולם (ח"א עמ' קלז) כתב שכשם שיחיד אומר ותן טל ומטר בשומע תפילה כך גם ש"ץ יאמר בתפילת החזרה.

וכתב המ"ב (י) שחוזר ומתפלל מדובר שסיים כל תפלתו ואז יחזור ויתפלל בנדבה מתחלת התפלה, אך אם נזכר קודם שסיים לא שייך לומר שיחזור לברכת השנים ויתפלל בנדבה, אלא יסיים מתחלה כל תפלתו ואח"כ יחזור ויתפלל בתורת נדבה.

אך ביביע אומר (ח"ב סימן ט אות יז) כתב שמכיון שלדעת השו"ע צריך לחזור מעיקר הדין- אם נזכר אינו יכול לסיים תפילתו מכיון שכל הברכות יהיו לבטלה- אלא יחזור מיד לברכת השנים.

ובבה"ל כתב שמה שכתוב שחוזר בתורת נדבה זה דוקא בארץ אחת שוכלה הצריכים מטר בימות החמה, אבל אם רק בני עיר אחת צריכים מטר בימות החמה ושאלו מטר בברכת השנים צריכים הם לחזור ולהתפלל, ובפרי חדש פסק שבדיעבד אינם צריכים לחזור ולהתפלל וצ"ע. וכן הדין בעיירות כל שאין עליהם שם ארץ.

והרמ"א כתב: "אבל אינו מחויב לחזור כלל".

המ"ב (יא) כתב שאם לא היה עצירת גשמים ושאל מטר במדינותינו מפסח ועד עצרת צריך מדינא לחזור ולהתפלל בתורת נדבה.

שאלת השבוע

אדם שבשאלה שכח מטר אך הזכיר טל האם חוזר בימות הגשמים?

ר׳ שילה עמר—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

כך או כך, הציווי ללמוד תורה הוא לכולם "והגית בו יומם ולילה", וכמו שהגמרא שם מביאה שם בהמשך כי רבה העיד על עצמו 'אנא במאדים הואי!' כלומר למרות נטייתו לדם הוא למד תורה ויצא ממנו אדם גדול שכזה - רבם של אביי ורבא!

על כולנו ללמוד תורה, אלא לדעת למצוא את מקומנו המתאים בקודש, וכך נזכה בעז"ה לתקן עולם במלכות שדי!

שבת שלום!